

Schapebedrijf Waiboerhoeve van intensief naar extensief!

J. de Boer en F.C. van der Schans (PR)

Op de Waiboerhoeve werden Flevolandse schapen gehouden. In een intensief systeem lamden deze schapen drie maal per twee jaar af. Afgelopen najaar is omgeschakeld naar een extensief systeem met Swifsters. Dit bedrijfssysteem wordt gekarakteriseerd door geen aanvoer van kunstmest, krachtvoer en kunstmelk, geen huisvesting en een verlaging van de arbeidsbehoefte. Doel van het 'low-input' bedrijf is het produceren van lamsvlees tegen een lage kostprijs.

Nieuwe opzet schapebedrijf Waiboerhoeve

Het nieuwe schapebedrijf op de Waiboerhoeve beschikt over ruim tien hectare gras/klaver, zes percelen van 1,7 hectare. 180 Swifter ooien met lammeren worden van april tot half november hierop geweid (zie figuur 1). Het omweiden van de schapen gebeurt op basis van de gras/klaver hoogte in de verschillende percelen. Omdat de voederbehoefte en het aanbod van gras/klaver in evenwicht is, is het niet nodig kracht- of ruwvoer bij te voeren. Daarnaast hoeft er geen ruwvoer te worden gewonnen omdat de ooien ook in de winter weiden. Hiervoor is ongeveer 50 ha gras-

land van één van de melkveebedrijven van de Waiboerhoeve beschikbaar. Afhankelijk van de fosfaatbehoefte en het klaveraandeel worden de gras/klaver percelen in het voorjaar met maximaal 12 m³ rundveedrijfmest bemest.

De ooien worden gedekt in de periode van begin december tot half januari en lammen in mei-juni buiten af (zie figuur 2). Een goede begeleiding van de ooien gedurende het aflammen lijkt nodig. Daarom worden de ooien op basis van de dekcyclus in groepen ingedeeld. De hoogdrachtige ooien worden daarbij in kleine groepen, 15 ooien

In september is het grootste gedeelte van de (swifter)ooien op de Waiboerhoeve aangevoerd.

Figuur 1 Beweiding op gras/klaver en gras gedurende het jaar

april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.	maart
gras/klaver (schapenbedrijf)							grasland (melkveebedrijf)				

per groep, gehouden. Hierdoor is controle over het aflammen mogelijk en is er het minst risico dat ooiën lammeren kwijtraken of verstoten. Twee maal per week worden de afgelamde ooiën met de lammeren overgeplaatst naar een ander perceel.

Gedurende de zomer kunnen de lammeren voor de schapen uitweiden via kruipgaten (creeps) in de afrastering. Hierdoor beschikken de lammeren zonder gespeend te worden wel over het beste gras/klaver. De lammeren worden van half oktober tot half november slachtrijp verkocht. In oktober worden 30 - 40 jonge ooiën en Texelse rammen aangekocht. Deze worden enkele weken in quarantaine gehouden tot de start van het dekseizoen.

De gezondheid van de ooiën en lammeren zal in samenwerking met de gezondheidsdienst nauwgezet worden gevolgd door het regelmatig nemen van bloed- en mestmonsters. Preventieve behandelingen worden zoveel mogelijk vermeden. De ooiën worden eind maart ontwormd enkele dagen voor terugkomst op de gras/klaver percelen.

Low-input schapenhouderij

Lagere kostprijs lamsvlees noodzakelijk

In de toekomst zullen de meeste schapen in Nederland gehouden worden op de extensievere melkveebedrijven en gespecialiseerde schapenbedrijven. Voor een duurzame schapenhouderij op deze bedrijven is een lagere kostprijs van groot belang. Dit is mogelijk door de kosten voor bemesting, voeding, huisvesting en arbeid te minimaliseren.

Stikstofaanvoer door klaver

Eén van de belangrijkste kostenposten is de aan-

voer van stikstof, fosfaat en kalium via kunstmest. Verlaging van het kunstmestverbruik is mogelijk door gebruik te maken van klaver. Klaver is in staat stikstof te binden uit de lucht. De drogestofopbrengst van land met gras/klaver is gelijk aan grasland met een stikstofgift van ongeveer 200 kg per ha. Indien nodig worden fosfaat- en kalium met organische mest aangevoerd.

Geen krachtvoer en kunstmelk

Schapen en lammeren krijgen krachtvoer in de perioden dat onvoldoende (hoogwaardig) ruwvoer opgenomen kan worden. Door de voederbehoefte van de schapen af te stemmen op het aanbod van gras/klaver lijkt het onnodig krachtvoer te voeren. Gestreefd wordt de ooiën in mei te laten aflammen. De hoogdrachtige en pas afgelamde ooiën hebben dan gras/klaver met hoge kwaliteit tot hun beschikking. Ook voor de lammeren is er gedurende de gehele zomer voldoende gras/klaver beschikbaar. Relatief melkrijke ooiën (Swifters) met een gemiddelde worpgrootte van maximaal twee lammeren per ooi, kunnen alle lammeren zelf zogen. Hierdoor is geen kunstmelk voor eventuele barlammeren nodig.

Buiten overwinteren en aflammen in mei

Op de huidige schapenbedrijven lammen de ooiën vaak in februari-maart af. Hierdoor worden de ooiën meestal enkele maanden binnen gehouden. Voor ooiën die in mei aflammen is geen huisvesting nodig omdat de lammeren buiten geboren kunnen worden. Er moet gedurende de winter echter wel voldoende ruwvoer beschikbaar zijn. Dit is voorhanden op grasland van een melkveehouder of percelen graszaadstoppels of groenbemester bij een akkerbouwer. Door het buiten weiden in de winter is voederwinning overbodig.

Figuur 2 Dieractiviteiten gedurende het jaar

april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.	maart
scheren	aflammen					afzet lammeren		dekken			
						aankoop ooiën + rammen					

Lagere overschotten mineralenbalans

Er zijn grote verschillen tussen bedrijven in de hoeveelheid mineralen die worden aangevoerd. Op het low-inputbedrijf vindt mineralenaanvoer alleen plaats door de stikstofbinding van klaver en het gebruik van organische mest. Op gangbare schapenbedrijven wordt kunstmest, organische mest, krachtvoer en stro aangevoerd. Uit de modelberekeningen bleken de overschotten van N, P en K op het low-inputbedrijf respectievelijk 120, 7 en 30 kg per ha lager.

Per ooi f 65,- minder kosten

Uit modelberekeningen blijkt dat bij een dergelijk low-inputsysteem de kosten aanmerkelijk verlaagd kunnen worden. Met name de voerkosten, krachtvoer en kunstmest, dalen met bijna f 40,- per ooi. Doordat geen kunstmest wordt gebruikt en er geen voederwinning plaatsvindt zijn de graslandkosten per ooi ongeveer f 20,- lager. Daarnaast zijn er ook geen kosten voor de huisvesting.

Minder arbeid met name in de winter

De verzorging van de schapen in de winter en het begeleiden van het aflammen neemt een groot deel van de arbeid voor schapen voor haar rekening. Het buiten weiden en aflammen kan een aanmerkelijke arbeidsbesparing geven. Daarnaast wordt een eenvoudig systeem van beweiding nagestreefd waardoor ook voor de beweiding de arbeidsbehoefte relatief laag is.

Vier jaar systeemontwikkeling

De komende vier jaar zal het PR een low-input-systeem ontwikkelen. Nagegaan zal worden in hoeverre de uitgangspunten in de praktijk haalbaar zijn. Met name aan de beweiding van gras/klaver door schapen, het buiten aflammen en de slachtrijpheid van de lammeren zal aandacht geschonken worden. Dit onderzoek moet aangeven of de uitgangspunten bijgesteld moeten worden.

In de oude percelen werd de ploeg gezet, daarna werd een gras/klavermengsel ingezaaid.